

הקניית האותיות

הרב חיים מושקוביץ, מורה מקצועי לקריאה במרכז 'אחיה' ומרצה במרכז להכשרת מורים

הקניית האותיות

במאמר הקודם עסקנו בצורת הלמידה הרצויה ובאופן בו יש להגיש את החומר לילדים, על ידי למידה חוויתית וכמענה לשאלותיהם ולצורך הקיים אצלם ומגיע מהם. כך ייטיבו התלמידים להפנים את החומר ולחוש יותר טוב את הנלמד. במאמר זה ננסה בסייעתא דשמיא לגעת בנקודות החשובות להקניית האותיות בצורה ממוקדת יותר.

בלימוד האותיות לומד הילד לזהות את הצורות השונות ואף לתת להם את שמם. בהמשך ישתמש הילד בלימוד זה, ייקח את הצורות ויפיק אותן כצלילים. לצורך כך חשוב כי האותיות יהיו מופנמות אצלו בצורה החלטית וללא ספיקות, רק כך הוא יוכל לשלוף אותן ברגע המתאים ולהפכם לצליל המתבקש.

לא כל מה שנראה לנו שונה ומובן ומופנם אצלינו נראה גם לזולתנו, ובמקרה הזה לילדינו. ויעיד על כך הסיפור הבא:

באחד הכפרים הגיע יהודי אל הרב ובפיו שאלה: "יש לי שני סוסים ושתי עגלות ואני רוצה כי לכל סוס תהיה עגלה קבוע, יעזור לי הרב כיצד אסמן את הסוסים?" ענה לו הרב "חתוך אוזן לאחד מהם וכך לא תתבלבל". עשה היהודי כעצת הרב וכך התנהלו הדברים כתקן.

ברבות הימים נתפסו אזני הסוסים בענפי עצים ונחתכו. פנה שוב אל הרב ובקשו עצה נוספת להבדיל בין הסוסים. "מדוד את גובהם של הסוסים וכך תדע כי הגבוה לעגלה אחת והנמוך יותר לרעותה" יעץ לו הרב.

לאחר יומיים חזר היהודי אל הרב מאושר מהעצה, "רק עכשיו אני שם לב כי הסוס **השחור** גבוה יותר **מהלבן** ב20 סנטימטר"!

סיבות הקושי:

כבר נגענו בעבר **בסיבות להחלפה** וביכולות המביאות את הלומד להצלחה, והם: תפיסת מרחב להבחנה בין גדלים לצורך שימת לב לאורך הקווים באותיות. הבנה בהבדל בין הצדדים ותפיסת צד דומיננטי לצורך הבחנה בין אותיות השונות זו מזו רק בצורת הנחתן (פ/ט), והבחנה חזותית לשימת לב לפרטים קטנים המרכיבים את הצורה כהבדל בין ב לכ וכו'.

מטעמים אלו חשוב שנוודא כי הילד שם לב למרכיבי הצורה וכי הוא קלט את הייחודיות של האות שלנו. לדוגמא: באות **ב** נספר ונדגיש לילד כי יש לה שלוש קווים: קו שוכב למעלה (גג), קו עומד בצד (קיר), ועוד קו שוכב למטה (רצפה). נוסיף ונדגיש כי הקו למטה הוא יותר ארוך מהקו למעלה ויוצא מחוץ לקיר. וכן על זו הדרך בכל אות ואות.

ישנם מלמדים רבים וטובים המשתמשים ברמזים ובאמצעים שונים של למידה חוויתית בכדי להמחיש לילד את ייחודיות האות. לדוגמא: באות **ב** בדברים על המדרגה מאחורה, באות **ד** על הגגון. וכן על זה הדרך. כמו בכל דבר, מומלץ שלא להישאר במשל ולדעת להשתמש בו רק כדרך להגיע לנמשל, קרי לאות ולייחודיותה.

שימו לב: ילדים המתקשים בשליפה עלולים לזכור את רק את הסיפור ולא את האות, וכך כשנלמד איתם לאות **ב** יקראו מדרגה לאות **ד** גגון, לאות **ה** חלון ולאות **כ** סוכריה. דבר זה יקשה עליהם להפוך את האות לצליל ולפענח ביעילות ובמהירות.

הרצון למנוע טעויות אצל הילדים מביא אותנו פעמים רבות להדגיש גם את השלילה, קרי יש לה גגון ויש אות שאין לה גגון. ואכן, אצל חלק מהילדים, אלו שהבחנה החזותית שלהם אינה מהמשופרות ויכולים לטעות ללא עזרה זו, הדבר עוזר ומסייע להם. אולם, אצל רוב ילדי הכיתה אנחנו עלולים לפתוח פתח לטעות. משום שאם עד היום הוא הכיר את האות החדשה, מהיום הוא יודע שישנם שתי אותיות דומות ועלול להתחיל לטעות. לכן לאלו שאין צורך לא נראה את המכנה המשותף של האותיות ונלמד כל אות בפני עצמה.

לתגובות

חיים מושקוביץ

052-7170499

a70499@gmail.com